

Το Θέατρο της Τελμησσοῦ

Λεπτομέρεια από τη σκηνή του θεάτρου. Αρχαιολογικό μουσείο Fethiye.

Π. Μεχτίδης 2011

Το θέατρο της Τελμησσοῦ αποτελεί ένα από πιο γνωστά θέατρα της Λυκίας και χρονολογείται στην ύστερη Ελληνιστική περίοδο.

Η Τελμησσός (Μάκρη, σήμερα Fethiye) υπήρξε αρχικά πόλη της Καρίας πριν ενσωματωθεί στη Λυκία, πιθανώς τον 4ο αι. π.Χ. Άλλωστε στους καταλόγους της Δηλιακής-Αθηναϊκής συμμαχίας του πρώτου ημίσεως του 5ου αι. π.Χ. αναφέρεται χωριστά από τους «Λύκιους». Κατά τη Βυζαντινή εποχή ήταν η μοναδική πόλη της Λυκίας, η οποία συνέχισε να ακμάζει ως λιμάνι εξαγωγής πολύτιμων αρωμάτων. Στις πηγές μαρτυρείται ως «Αναστασιούπολις» προς τιμή του αυτοκράτορα Αναστασίου Β' (713-715), ο οποίος θεωρείται υπεύθυνος για την ανακατασκευή των τειχών της πόλης. Αργότερα, τον 10ο αιώνα, το όνομα άλλαξε και πάλι σε Μάκρη, το οποίο διατηρήθηκε έως και τον 20ο αιώνα.

Σήμερα στην πόλη σώζονται το θέατρο, γνωστό από περιγραφές περιηγητών του 18ου και 19ου αιώνα, αλλά χαμένο μετά το σεισμό του 1957 (έκτοτε ανασκάπτεται και αναστηλώνεται). Το κάστρο της Τελμησσοῦ-Μάκρης είναι από τα καλύτερα σωζόμενα της Μικράς Ασίας και οι

διαφορετικές οικοδομικές φάσεις του χρονολογούνται στον 8ο αιώνα, στον 11ο αιώνα (στα χρόνια των Κομνηνών), αλλά και στον 15ο αιώνα, όταν οι Ιωαννίτες ιππότες της Ρόδου επέκτειναν την κυριαρχία τους στις ακτές της νοτιοδυτικής Μικράς Ασίας.

Στο πίσω μέρος της πόλης βρίσκεται μία από τις πιο εντυπωσιακές νεκροπόλεις της Λυκίας, με δεκάδες τάφους λαξευμένους στο βράχο, όλων των τύπων της ιδιότυπης ταφικής αρχιτεκτονικής. Οι πιο γνωστοί είναι οι ναόσχημοι και ανάμεσά τους αυτός του Αμύντα, γιου του Ερμαπία (σύμφωνα με επιγραφή). Εκτός από τους τάφους της νεκρόπολης, σαρκοφάγοι βρίσκονται και σε άλλα σημεία της πόλης, όπως η λεγόμενη «σαρκοφάγος της θάλασσας», πίσω από το δημαρχείο. Σε αποτυπώσεις δυτικών περιηγητών φαίνεται ότι η σαρκοφάγος αυτή βρισκόταν μισοβυθισμένη στη θάλασσα πριν από την επιχωμάτωση και την επέκταση της παραλίας. Το θέατρο κατασκευάστηκε στην ύστερη Ελληνιστική εποχή, χωρητι-

Γενική άποψη του θεάτρου της Τελμησσού.

Για το θέατρο αυτό σώζεται ποίημα του Σμυρναίου Ξενοφώντα Ραφόπουλου, ο οποίος επισκέφθηκε την περιοχή το 1844. Το άρθρο δημοσιεύθηκε σε εφημερίδα το 1851 (Εφημερίς τής Σμύρνης, 18/5/1851, φύλλο 110) με αφορμή τους καταστροφικούς σεισμούς που έπληξαν την περιοχή:

ΕΙΣ ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Πρό τών ερήμων ἴσταμαι λειψάνων τῆς Λυκίας
Μετ' ἔσκυμμένης κεφαλῆς, μετὰ μελαγχολίας
Ὡς εἰς τό κοιμητήριον ἐνώπιον ὀστέων
Πεφιλημένων ἴσταται πιστός τίς φίλος κλαίων!
[...]

Θεοί! Ἴδου τό θέατρον ὅπου αἱ τραγωδία
Τοῦ Σοφοκλέους καί λοιπῶν παρίσταντο αἱ θεῖαι
Πρό θεατῶν πολυπληθῶν ἐν γνώσει θαυμαζόντων
Καί τῶν μεγάλων τραγικῶν τὰς προτομάς στεφόντων.
[...]

Ἐρείπια! Ἐρείπια! Σάρξ χῶμα, φεῦ! Γενεῖσα!
Σάρξ τὰ ὀστά ἀφήσασα κ' εἰς χῶμα ἀναλυθεῖσα!
Στυγνός καί μαῦρος σκελετός οἰκοδομῆς ὥραιας,
Ὡς ὁ θανούσης γυναικός περικαλλοῦς καί νέας!
[...]

Ἀπό τό θέατρον αὐτό, Θεοί, τί μόνον μένει;
Ἡ πύλη ἐτοιμόρροπος καί κισσοσκεπασμένη,
Καί τὰ ἐρείπια αὐτά εἰκοσιέξ βαθμίδων
Ἐφ' ὧν τό πάλαι θεαταί ἐκάθησαν καί εἶδον!
[...]

Ἄ! κτίζετε, ἄ! κτίζετε, ὦ ἄνθρωποι!- Ματαίως!
Ὁ Χρόνος ὁ καταστροφεῦς ἐπέρχεται ταχέως!
Ἀπό σεισμούς κ' ἐπιδρομάς ὀρθήν ὁ Χρόνος ἔχει
Καί ἐπί τῶν οἰκοδομῶν στρατεύεται καί τρέχει.

Chasseuil-Gouffier, 1782 / συλλογή Π. Μεχτιδῆ

Το θέατρο κατά τον 18ο αιώνα.

κόπτης τουλάχιστον 4.850 θεατών, αριθμός δυσανάλογα μεγάλος σε σχέση με τον πληθυσμό της πόλης. Πιθανότατα ο χώρος αποτελούσε σημείο συνάθροισης των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής και όχι μόνο αυτών του στενού οικιστικού πυρήνα. Η χωρητικότητα του θεάτρου υπολογίζεται κατά προσέγγιση με βάση τα σωζόμενα οικοδομικά κατάλοιπα. Η μνημειώδης σκηνή διέθετε πέντε θύρες. Στο κάτω διάζωμα υπήρχαν 14 σειρές εδωλίων και στο πάνω 13 ή 14. Οι αναστηλώσεις των τελευταίων ετών συνιστούν πολύ κακή απόπειρα, δεδομένου ότι χρησιμοποιείται υλικό διαφορετικό από το υφιστάμενο αρχαίο.

Πέτρος Μεχτιδής

Αρχαιολόγος & Συντηρητής Έργων Τέχνης
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού